

GAZETA LWOWSKA.

z dodatkami kosztuje w prenumeracie: Bez poczty: kwartalnie 4 zł.; miesięcznie 1 zł. 40 centów. Z pocztą kwartalnie 5 zł. miesięcznie 1 zł. 75 centów waluty austr. — Inscrycja w półkolumnie, drukiem garmont, 7 centów od wiersza. — Reklamacye są wolne od opłaty pocztowej.

PRZEGLĄD.

Monarchya Austryacka. — Ameryka. — Hiszpania. — Anglia. — Francya. — Belgia. — Szwajcarya. — Włochy. — Niemce. — Rosya i Królestwo Polskie. — Turcya. — Azya. — Doniesienia z ostatniej poczty. — Wiadomości handlowe. — Kronika.

Monarchya Austryacka.

Rzecz urzędowa.

Gmina Kościelniki w obwodzie czortkowskim obowiązala się dla założenia regularnej szkoły parafialnej u siebie:

1. Najdalej w przeciągu roku wystawić własnym kosztem budynek szkolny, który ma obejmować także pomieszkanie nauczyciela, zaopatrzyć go w potrzebne porządki i sprzęty szkolne, utrzymać je równie jak i sam budynek w dobrym stanie, dostarczyć na opał szkoły rocznie 4 kopy słomy okłocistej i z własnych funduszków utrzymywać zawsze posługacza szkolnego. Zarazem obowiązala się rzeczona gmina płacić na utrzymanie nauczyciela, który ma być oraz dyakiem, roczną kwotę 31 zł. w. a. w kwartalnych ratach z dołu gotówką i 15 korey zboża w kwartalnych ratach z dołu.

2. Oprócz tego ofiarował się gr. kat. pleban w Kościelnikach ix. Michał Dolnicki dopłacać przez czas swego urzędowania kapłańskiego w tej wsi na polepszenie dotacyi nauczyciela kwotę 5 zł. w. a. rocznie.

Okazaną temi ofiarami troskliwość o poparcie oświaty między ludem wiejskim podaje c. k. galicyjskie namiestnictwo z wyrazem należytego uznania do wiadomości powszechnej.

Sprawy krajowe.

(Sprostowanie. — Sejm istryjski.)

Wiedeń, 7. października. *Gazeta wiedeńska* pisze: Gdy w d. 1. b. m. ukończyły się ćwiczenia artylerji, oznajmiono dowódcy baterji jazdy nr. 6 Hgo pułku artylerji polowej, że według doniesienia jednej z osób cywilnych, kilku widzów spostrzegło, jak za poruszeniem baterji wypadł kamień z rury nabitego działła.

Rzeczony kamień podniesiono niezwłocznie i przekonano się, że to był krzemień biały, który nie mógł znajdować się w rurze działła zaczernionej resztkami prochu, i że działło w chwili wskazanej nie było wcale nabite.

Powzięto więc mniemanie, że pomieniony kamień został odkruszony uderzeniem kopyta końskiego, i nie znaleziono wcale przyczyny, odprowadzać obwinionego pod eskortą czterech ludzi, jak to kilka dzienników doniosło.

Pokazuje się więc, że biuro korespondencyi Riedla fałszywie zawiadomiło dzienniki o pomienionym wypadku.

— W dniu 26. września, na posiedzeniu istryjskiego sejmu krajowego w Parenzo, kapitan krajowy miał przed wyborem deputowanych do rady państwa następującą przemowę: Całą uwagę naszą mamy poświęcić wyborowi deputowanych, i ich zastępców. Rzecz to największej wagi; to obrób, którego mocno trzymać się musimy, jeśli chcemy aby głos nasz doszedł do tronu. Rozważcie Panowie głęboko wasze wysokie powołanie, i oświadczenie jakie jest wasze przekonanie, abyście kiedyś nie doznali wyrzutów sumienia i cierpkich wymówek całej naszej prowincji.

Po skończeniu wyborów kapitan kraju życzył szczęścia wybrany i prosił ich, aby nie zapomnieli nigdy, że kraj położył w nich zaufanie i nadzieje. Jego Excelencya pan namiestnik złożył następnie podziękowanie za ufność, którą mu sejm krajowy okazał i dodał, że Istrię zna od młodości, że tu ma dawnych i szacownych znajomych. Oprócz obowiązku czuwać nad pomyślnością prowincji, który włożył Najjaśniejszy Pan na niego, poczuwa się także do obowiązku wdzięczności. Kapitanowi kraju i czterem członkom wydziału sejmowego, przyznano roczną pensję 1200 zł.

Ameryka.

(Książka Orleañscy. — Książka Napoleon. — Wypadki w Nowej Grenadzie i w Panamie. — Wypadki wojenne.)

Nowy Jork, 14. września. Książka Joinville zawiązał tu dnia 12. b. m. na okręcie „Afrika“ i powitali go dozorca portu tudzież inni urzędnicy publiczni. Nazajutrz wysiadł na ląd i najął

pomieszkanie w Brevort house. Podróżują z nim hrabia Paryża, książę Chartres, kapitan Mosolean, pan Fauvel i dr. Leclerc. Posel brazylijski przedstawił się wczoraj francuskiemu księciu.

— Księżna Klotylda powróciła z Kanady do Nowego Jorku. Książę Napoleon znajdował się dnia 12. w Montreal na świetnej uczcie i paradzie wojskowej wyprawionej na jego cześć przez generała Williams naczelnego wodza. Chciał wczoraj odjechać do Quebec. Za przybyciem do Montreal, przyjmowali go Mayor i niejaka liczba francuskich Kanadyjczyków, którzy go odprowadzali do hotelu. Przed hotelem zgromadziła się wielka liczba ludzi, która go okrzykami witała i do której on miał w francuskim języku przemowę.

Najnowsze kalifornijską pocztą z Nowej Granady nadeszłe wiadomości (z końcem sierpnia lub na początku września) potwierdzają doniesienie, o zwycięskim wjeździe Mosquery do Bogoty i o zupełnej klęsce wojsk dawniejszego rządu. Mosquera konstytuował się prowizorycznym prezydentem i zajmował się zabezpieczeniem swego stanowiska. Do gubernatora Panamy wydał na piśmie wezwanie, ażeby się niezwłocznie poddał, inaczey wyprawi wojsko na niego. Mianowani przez dawniejszy rząd posłowie i konsulowie są odwołani i będą zastąpieni drugim wolnym wyborem. Angielski sprawujący interesa uznał już nowy rząd jako istniejący *de facto*; to samo ma nastąpić także co do innych posłów. Sekretarz stanu dawniejszego prezydenta przeniósł tymczasem rząd federacyjny do Antioquia, mianował się prowizorycznym prezydentem i przeto prowadził dalej wojnę domową. Mosquera wydał liczne dekreta co do spraw zagranicznych i stanowiska urzędników; wydał także, jak już doniesiono, jezuitów z kraju, z których 13 w podróży do Hawany przybyło na międzymorze Panamy. Ciało prawodawcze Panamy jest zwołane, a gubernator tego państwa oświadczył w swem poselstwie, że zdaniem jego Mosquera nie utrzyma się długo. Obrany przez partycę federalistów wiceprezydent, pułkownik Arboleda, odniósł ważne korzyści w Cauca, państwie, z którego pochodzi sam Mosquera, a federaliści spodziewają się, że za pomocą wojska z Antioquia i Santander odniosą znowu zwycięstwo i wypędzą Mosquere z Bogoty.

— Bitwa pod Lexingtonem, w której unioniści mieli odnieść zwycięstwo dnia 17. września. rozpoczęła się nanowo z ich szkodą dnia 18go; zdawało się jednak, że walka będzie trwać jeszcze długo nierozstrzygnięta.

— Według ostatnich wiadomości pogorsza się stan rzeczy w Meksyku coraz bardziej. Były prezydent Comonfort pojawił się znowu na północy. Upadek prezydenta Juareza uważają za nieochybną.

Hiszpania.

(Stosunki w Meksykiem. — Pożyczka. — Wiadomości bieżące.)

Madryt, 28. września. *Madrycka Correspondencia* pisze: Hiszpania, która w Meksyku ma ważniejsze sprawy, jak każde inne mocarstwo europejskie, nie mogła porozumieć się z Francją i Anglią co do środków, za pomocą których mogłaby otrzymać zadosyćuczynienie za poniesione straty, i skuteczną obronę dla swych poddanych, których mordują codziennie. Hiszpania sama przedsięwzięła wyprawę do Meksyku i stosownie do swej godności postąpiła nie truszcząc się, co na to powiedzą ministeryalne dzienniki Francji i Anglii. Jeżeli następnie dwa rzeczony mocarstwa, w obec których nie zobowiązano się wcale, zechcą używać wpływu swego na rzecz rzeczypospolitej, rząd hiszpański nie odmówi swego udziału w tem dziele. Tymczasem będzie czynił co mu nakazuje powinność; pospieszy na głos współbraci amerykańskich i nie złoży oręza, póki życie i interesa tamtejszych Hiszpanów zabezpieczone nie będą.

— *Gazeta madrycka* podaje dekret, mocą którego pożyczka 200 milionów realów na drodze publicznej subskrypcji przyjęta zostaje.

Correspondencia robi nadto uwagę, że subskrypcya 200 milionów jest już zapewniona; oprócz tego bank hiszpański oświadcza, że gdyby przypadkiem 140 milionów nie rozebrano po cenie, którą rząd ustanowił, banki prowincjonalne będą subskrybować na resztę.

— Na mocy telegramu z Madrytu, z dnia 2. b. m. dziennik powyższy zaprzecza pogłosce o odłożeniu wyprawy przeciw Meksykowi. Owszem przygotowania postępują z wawo; ekspedycya hiszpańska, która nie uwłacza późniejszemu współdziałaniu Francji i Anglii odejdzie niebawem.

W Hawanie przygotowania do ekspedycji meksykańskiej postępują z największą gorliwością. Na wezwanie generała Serrano, cała armia zgłosiła się na ochotników do ekspedycji. Los musiał rozstrzygać.

Anglia.

(Wiadomości bieżące. — Obrót handlowy.)

Londyn, 4go października. Komitet znawców złożony do zbadania próchniejących murów gmachu parlamentu w Westminsterze, podał swe sprawozdanie do ministerstwa. Komitet nie wykazał żadnego specjalnego środka, aby zapobiedz dalszemu próchnieniu, ani też nie wyszedł właściwych przyczyn tej kłeski.

— Ogłoszony wykaz handlowy z sierpnia dowodzi, że istotnie, jak przewidywano, wartość wywiezionych towarów zmniejszyła się. Wynosi ona w porównaniu z sierpniem zeszłego roku 1,197.764 f. szt. czyli 8³/₄ pct., gdy przeciwnie w sierpniu r. 1859 nadwyżka wynosiła 2 pct. „Wziąwszy na uwagę, pisze *Times*, że do Stanów zjednoczonych idący wywóz żelaza, bawełny, wełny, towarów lnianych, i garncearskich zmniejszył się o 1 milion ft. szt. na miesiąc powyższy wypadek liczebny nie wyda się nam zbyt wielki.“ Całkowity wywóz podczas pierwszych ośmiu miesięcy bieżącego roku wynosił 82 miliony, 575.126 ft. szt. a w tym samym czasie r. 1860 wynosił 18,077.892 ft. szt. a więc było mniej o 5,502.766 ft. szt. czyli 6¹/₂ pct. W porównaniu z r. 1859, ubytek wynosi 3 miliony 830.759 ft. szt. czyli 4¹/₂ pct.

Francya.

(Wiadomości pobieżne. — Kredyt dodatkowy. — Kwestya chleba. — Drożyzna. — Warstaty dla robotników. — Konię do Kochinchiny. — Doniesienia z Kochinchiny.)

Paryż, 4. października. *Patrie* wzywa Prusy do przymierza z Francją, i sądzi, że zjazd w Compiègne rozprószy wszelkie obawy Prus.

— *Monitor* ogłasza ustawę względem przyzwolenia kredytów dodatkowych na 1859, 1860 i 1861, w kwotach 90,198.631 fr., 115,896.259 fr. i 42,893.933 fr. jakoteż 1,948.166 fr. na resztę wypłaty z tych trzech lat. Co do pożyczki greckiej, którą Francya gwarantowała wr. 1833, przyzwala ta ustawa uprocentować i umorzyć 1,044.039 fr.

— Jeden z paryskich korespondentów *Allg. Ztg.* zwraca uwagę na niezawodne a bliskie przesilenie akcyonaryuszów kolei francuskich. Powołując się na dochody, spekulacya od trzech miesięcy podniosła kurs akcyi kolei, i uspiła czujność publiczności. Tym sposobem możnaby przygotować nieroztropną nie polityczną katastrofę. Nie chodzi tu o dochody pierwszej sieci szyn, lecz o niedobór drugiej.

— Kwestya chleba staje się w Paryżu coraz groźniejszą. Słychać, że rada ministeryalna na d. 1. b. m. zwawą względem tej kwestyi prowadziła debatę. Dnia 2. odbyła się także rada ministeryalna. Dnia 3. zbierze się w St. Cloud, dokąd panowi Troplong i Morny drogą telegraficzną na posiedzenie wezwani zostali. Na przedmieściach przyszło z przyczyną drożyzny do ekscesów wskutek czego uwięziono kilka osób.

— Publiczność jest mocno wzburzona. Dnia 1. b. m. zbierały się nad wieczorem tłumy ludu, a to w Grenelle, na osławionym placu Maubert, i na przedmieściu S. Antoniego. Wybuchu jednak nie było. Przyczyną tych demonstracyi było podwyższenie ceny chleba, za cztery funty frank jeden, jakoteż traktaty handlowe z Anglią i Belgią. Wiadomości z prowincyi są również zatrważające. W miarę wzrostu drożyzny wszędzie praca ustaje. — Nadzwyczajne środki dają się przewidywać. Publiczność obwinia bank, że korzysta z przesilenia, aby zyskać na pieniądzech, i kasę piekarską, która w obecnej chwili nie przestaje egzekwować dawnych zaliczek.

— W Lyonie rada miejska wyznaczyła 600.000 fr. na założenie warsztatów dla robotników niemających zatrudnienia.

— Konradmiral Bonnard zakupił w Alexandryi na rachunek rządu francuskiego znaczną liczbę koni, które będą przeznaczone dla korpusu kochinchińskiego.

— (Z Sajgunu.) Według ostatnich wiadomości z Sajgunu z 13. września oczekują z niecierpliwości przybycia konradmirala Bonnard. Przygotowują ekspedycję na Bien-hoa, które się stało prawdziwym gniazdem zbojcekiem. Cesarz Tu Duc okazuje się ciągle nieprzyjaznym.

Belgia.

(Poselstwo tureckie. — Wiadomości pobieżne.)

Bruxela, 1. października. Niemal od półtora roku zwinęła w. Porta tutejsze swe poselstwo, chociaż przeto nie nastąpiło bynajmniej zerwanie przyjacielskich stosunków między obudwoma mocarstwami. Jak donoszą teraz do *Gazety kolońskiej*, postanowił Sułtan przynajmniej imiennie przywrócić znowu tutejsze poselstwo, gdyż Mussurus turecki ambasador w Londynie, zawierzytelniiony jest także w Bruxeli i w Haadze i wkrótce tu przybędzie, ażeby się przedstawić dworowi belgijskiemu. Sprawowanie tymczasowego poselstwa będzie zapewne polecone pierwszemu sekretarzowi panu Glavany. — Papięski nuncyusz przy tutejszym dworze, msgr. Gonella zamienia wkrótce terażniejszą swą posadę na Muichowską. — Z dniem dzisiejszym wchodzi w moc obowiązującą belgijsko-francuski traktat handlowy.

Szwajcarya.

(Handel zbożem z Włochami. — Ustawa gminna uchwalona. — Doniesienia z Sabaudyi. — Próby wojenne.)

Berna, 29. września. Radzie federacyjnej doręczony został dekret rządu turyńskiego, który znosi wszelkie cła zakazowe co do handlu zbożem z zagranicą, i dozwala tak wywóz jak i przywóz zboża za opłatą ceł zwyczajnych. Dekret ten będzie ogłoszony w dzienniku federacyjnym.

— Wielka rada uchwaliła po kilkudniowych obradach prawie jednomyślnie nową ustawę gminną.

— Podług najnowszych wiadomości z Sabaudyi jest marszałek Canrobert w tej chwili w Chambery, a generał Fleury i francuski minister handlu Rouher w Annesy. Rada jeneralna górnej Sabaudyi miała znowu wyrazić temu ministrowi życzenie, ażeby ten departament utrzymał nazwę „Montblanc.“ To pewna, że obecność Rouhera w Sabaudyi jest w związku z panującą tam powszechnie niechęcią. Rouher ma polecenie zbadać bliżej przyczyny tego i obmyśleć środki zaradcze.

— W Rorschach czyniono temi dniami próbę strzelać z baterii nadbrzeżnych do splawnych punktów. Próby okazały, że w przypadku wojny można do każdego okrętu na morzu we wszystkich kierunkach dawać ognia i zatapiać go, byle tylko baterye same były dobrze założone. Mówią teraz, że zakładanie takich baterii ze strony szwajcarskiej ma być wzięte pod obrady.

Włochy.

(Nowa fregata. — Wiadomości pobieżne. — Więźnie modenscy. — Konsystorz tajny i publiczny. — Namiestnictwa.)

Sardynia. Nowa sardyńska fregata pancerna „Terribile“ znajduje się w porcie genueskim. Ma ona na pokładzie 26 dział najcięższego kalibru. Z końcem roku ma przybyć także do Genuy fregata pancerna „Formidabile“, 28. z. m. spuszczone w Tulonie na morze.

— Dzienniki turyńskie podają odezwę Garibaldeggo do Dra. Bretani pełnomocnika swego, w której Garibaldi zaprzecza wieściom o swem wstąpieniu do służby zagranicznej, gdy Włochy jęczą pod uciskiem cudzoziemców i duchowieństwa. Wieści te wyszły z dzienników piemontekich.

— Dnia 30. września, pisze *Gaz. tryest.*, przybył do Brescya pierwszy oddział jeńców politycznych należących do księstwa Modeny, których wypuszczono z więzienia w Mantui; 39 osób składał ten oddział. 40 osób przybędzie znowu jutro, lub pojutrze.

Państwo kościelne. Ojciec święty odbył d. 30. września konsystorz publiczny, i kardynałowi Sacconi, Bedini, Quaglia i Pauebiano, nowo mianowanym na konsystorzu tajnym z 27. września, wręczył kapelusze kardynalskie. Po publicznym, odbył się konsystorz tajny, na którym Ojciec święty zaproponował dać posadę wakującą przy kościele katedralnym w Treviso, przewielebnemu Fryderykowi Maryi Zinelli, jeneralnemu wikaryuszowi w Wenecyi, a posadę przy kościele katedralnym w Weronie, przewielebnemu Ludwikowi margrabi Canosse, kanonikowi.

— Według depezy *Gazety tryestyńskiej* z Rzymu 27. września odstąpił generał Goyon Piemontanom część okręgu Orta. Część ta leży po tamtej stronie Tybru i była przeskodą w wojskowych działaniach francuskiego wojska. Zresztą nie ma tam żadnego miasta. Zawiadomiony o tem sekretarz stanu, nie dał żadnej odpowiedzi.

Neapol. *Pays* donosi według depezy prywatnych pod dn. 3. października, że Cialdini nie chce cofnąć swej dymisji z posady namiestnika, lecz że potąd nie mianowano nikogo na jego miejsce. Władza cywilna ma być oddana wprost nowomianowanemu senatorowi, margrabiemu Cinali z Parmy. Zdaje się, że odroczenie wyjazdu Wiktora Emanuela do Neapolu skłoniło ministeryum Ricasolego, odroczyć na później kwestyę namiestnictwa Neapolitańskiego. Dzienniki Neapolitańskie donoszą, że w Turynie postanowiono znieść namiestnictwo jeneralne, i że to wkrótce nastąpi. Dzienniki uważają krok ten jako bardzo niebezpieczny w obecnym stanie kraju. *Popolo d' Italia* wyznaje, że prowincye bynajmniej nie są jeszcze uspokojone, i że mieszkańcy południowych Włoch nie łatwo skłonią się uważać Turyn za swą stolicę. *Monade sucho* powiada, że misyę Cialdiniego bynajmniej za skończoną uważać nie można. *Stampa merid.* potwierdza doniesienia o wylądowaniu posiłków bandom kontrewolucjonistów, i dodaje, że bandyci pojawili się znowu w Matese, z kąd jak się zdawało, zupełnie już byli wyparci. *Popolo d' Italia* nazywa wreszcie Torrecuso neapolitańską Wandę, a St. Libro stolicą kontrewolucyi.

Niemce.

(Członkowie izby na koronacyi. — Kodex karny. — Meklenburg nie dozwala zbierania składek na flocę.)

Do **Króleweca** na koronacyę zapowiedziało 233 członków pruskiej izby deputowanych przybycie swoje. Do tych trzeba doliczyć jeszcze ministrów i kilku urzędników, którzy z urzędu przybyć tam muszą, a przeto w swoim charakterze jako deputowani nie mieli potrzeby zgłaszać się do dyrektora bióra. Z wyjątkiem stronnictwa polskiego wszystkie inne będą reprezentowane na koronacyi. Z posłów polskich jedni oświadczyli, że przybyć nie mogą, drudzy zaś nic nie oświadczyli. Mówią, że w ministeryum sprawiedliwości przygotowują projekt do ustawy o odpowiedzialności ministrów.

Frankfurt n. M., 1. października. Wydział mianowany dla utworzenia sądu związkowego w swoim wniosku względem zaprowadzenia wspólnej cywilnej i kryminalnej ustawy nie uznał wprawdzie za rzecz trudną ułożyć powszechny karny kodex niemiecki (wykonanie napotkałoby więcej trudności, niż przypuszczają), ale utrzymywał, że nie ma w tej mierze naglącej potrzeby. Co do postępowania karnego napotkałby wydział więcej trudności. Wniosek mówi w tym względzie: „Co do postępowania karnego istnieją na teraz jeszcze większe różnice, niż w samym prawie karnem. W niektórych państwach zachowują jeszcze pisemne postępowanie indagacji z ścisłą teorią dowodu. W większej części Niemiec jest wprawdzie zaprowadzone publiczne ustne postępowanie, ale nie wszędzie jest zaprowadzony także sąd przysięgłych, któremu ciągle jeszcze wielkie władze się sprzeciwiają. Pogodzić te zasadnicze przeciwieństwa trudno będzie komisji, którą ma powołać zgromadzenie związkowe, dla tego zdaje się być stosowniej odstąpić na teraz od tej myśli, i aż wtedy przystąpić do wspólnej ustawy w prawie karnem i w procesie karnym, gdy już postanowionem będzie to, co się w prawie i w procesie cywilnem da osiągnąć.

— Dnia 20. z. m. wydano w Rostoku odezwę z wezwaniem do składki na flotę niemiecką pod dowództwem pruskim i do meklenburskiego ministerium spraw wewnętrznych podano prośbę o pozwolenie zbierania składek publicznie, lecz prośba ta została odrzucona.

Rosya i Królestwo Polskie.

(Zn. ozki pieniężne. — Komendant Warszawy mianowany. — Rezolucya w kwestyach prawnych. — Sprawy fińskie.)

Warszawa. 28. września. Rządowa komisya skarbowa wydała następujące obwieszczenie:

Z raportów władz administracyjnych i policyjnych rząd dowiaduje się, że w wielu miejscach właściciele dóbr i przemysłowcy dla ułatwienia wypłaty wydają kwitki i inne znaki, których wartość niczem nie jest zabezpieczona, i które następnie w obieg puszczone służą za zapłatę dla klasy robotczej, i tę narazają na straty.

Z tej przyczyny rządowa komisya skarbowa widzi się zniewolona podać do wiadomości: 1) że puszczanie w obieg znaczków metalowych i innych, które na wzór gotowizny z rak przechodzą, zabronione jest rozporządzeniem rady administracyjnej z 4. (16.) maja 1845 z zagrożeniem karami w tem rozporządzeniu wyszczególnionemi, a władze mają polecenie czuwać, aby to rozporządzenie dokładnie wykonane było; 2) że nikt nie może być zmuszony przyjmować za małe kwoty pieniężne znaczków w kształcie rewersów wydawanych. Wszakże nie zabrania się dobrowolnego przyjmowania takich rewersów, ktokolwiek je zaś przyjmuje, powinien na to zwracać uwagę, czy podpisy na nich znajdujące się są dostateczną rękojmią, że je ten co wystawił wypłaci, i czy są nie sfalszowane; w przeciwnym razie sam sobie przypisze straty, na które narazić się może. Prezydujący generał dyrektor radca tajny Łęski. Dyrektor kancelaryi radca stanu Parselski.

— Książę Bebutów II., który już od niejakiego czasu tymczasowo pełnił funkcję komendanta Warszawy, został temi dniami przez Cesarza Jęgo Mości w tym charakterze potwierdzony. — Na rozkaz jeneralnego dyrektora sprawiedliwości wydawane dotychczas przez senat — jako najwyższy sąd — rezolucye w kwestyach prawnych, będą publicznie obwieszane, a nadal będzie się tem zajmować dziennik rządowy.

Petersburg, 30. września. Wyszedł nowy ukaz ściągający się do kwestyi, które według cesarskiego manifestu z dn. 29. marca b. r. mają być przedłożone pod obrady zgromadzeniu czterech stanów fińskich. Ukaz ten opiera się na protokole senatu z dn. 16. maja. Są w nim objęte nie tylko te przedmioty, które wymagają zmiany i poprawy w ustawach, lecz i inne kwestye, w których rząd pragnie zasięgnąć zdania stanów. Dla tego mają zwołani najwyższym reskryptem z d. 24. kwietnia deputowani objawić zdanie swoje nad temi projektami, które z rozkazu cesarskiego będą im przedłożone, i są zawarte w pięćdziesięciu dwóch punktach. Deputowani ograniczają się ściśle na tem, że objawia swe zdanie, w czem prawa krajowe potrzebują zmiany, i które z nich potrzeba zastąpić nowemi ukazami lub rozporządzeniami.

Turecja.

(Reformy.)

Konstantynopol, 21. września. Podczas gdy Cesarzowi tureckiemu składają hołdy ze wszystkich części świata — Iman Sany w Arabii poddał się Abdul Azisowi, Fikki Basza, oddawca propozycji przymierza z jednym z najdzielniejszych szczepów arabskich, stanie wkrótce w Konstantynopolu, Sidi Mehemet Sadik Basza, jeneralny namiestnik Tunetu, przybędzie temi dniami osobiście złożyć hołd swemu nowemu panu, — stara się sam Sułtan wszelkimi sposobami wzmocnić swą władzę we wszystkich prowincyach swego rozległego państwa. Wielki wężyr otrzymał rozkaz utworzyć komisję, której wyłącznym obowiązkiem będzie wykazać, do którego sądu należą rozrzućeni po całym państwie cudzoziemcy. Rozporządzenie to stało się potrzebnem przez nadużycie, jakiego się dopuszczają konsulaty w wykonywaniu swej władzy, które biorą bardzo często pod swoje protekcyę rzeczywistych tureckich poddałych, i tym sposobem paralizują częstokroć najlepsze rozporządzenia rządu wys. Porty. Początek tej pracy herkulesowej będzie uczyniony tutaj w stolicy, a to tem bardziej, ileż tu bardzo często zawijają nawet okręta

pod jakimkolwiek pawilonem europejskim, podczas gdy Porta miałaby najzupełniejsze prawo, ten pawilon na swój zamienić. Następnie czynność komisji rozciągnie się na Księstwa Naddunajskie i Bosnie, gdzie znaczna liczba Rajów tureckich pod obcemi paszportami przebywa.

W Mecedonii i w paszalikacie Warny żyje wielu tureckich poddanych pod protekcyę grecką, podczas gdy w Trebizondzie i w okolicach przyległych, w Armenii i w całej tamtejszej prowincyi doznawają wszyscy mieszkańcy rosyjskiej ochrony. Trypolis, Tunet, Egipt, Syrya i Mezopotamia dają u siebie schronienie tysiącom Rajów pod pawilonem francuskim, podczas gdy na Archipelagu a nawet tutaj żyją tysiące ludzi doznawających protekcyi angielskiej, a jednak trudnoby było konsulatom przywieść do tego, ażeby Foreign office w Londynie uznało ich za swoich. Achmet Veffik Effendi będzie prezydentem tej komisji.

A z y a.

(Doniesienia z Indyi. — Stosunki Europy z Japonią.)

Bombaj, 12. września. Jeneralny gubernator udaje się w północno-zachodnie prowincye, potem do Rangunu i powróci do Kalkuty, ażeby zaczekać na przybycie lorda Elgin. Krajowcy Kalkuty odbyli meetyng, ażeby indyjskiemu sekretarzowi stanu przedłożyć zażalenia na wyższych sędziów swoich. Trzęsienie ziemi i burza połączona z gradem zniszczyły w Benares kilka set domów, a pod gruzami zginęło 200 do 300 ludzi. W Kandaharze umiera codzień blisko 700 ludzi na cholere.

— Wiadomości z Japonii i Chin zdają się zapowiadać wojnę. *Times* nie wątpi, że prędzej lub później wybuchnie wojna z Japonią i to na większy rozmiar, ale nateraz wskazuje tylko potrzebę demonstracyi wojskowej i uskarza się, że położenie rzeczy w Chinach, mogłoby przeszkodzić angielskim okrętom wojennym wystąpić w stosownej chwili w Japonii. *Globe* czyni uwagę, że względem Japonii trzeba zachowywać politykę pojednawczą ale stałą. Lud japoński chciałby, aby z nim postępowano oględnie, od czego reprezentanci europejskiej cywilizacyi na wschodzie zbaczają niekiedy, jak to przed kilku laty angielski konsul jeneralny p. Alcock sam był zniewolony uskarzać się głośno na nieroztropność kupców angielskich. — *Daily Telegraph* uskarza się przeciw panu Alcock, ponieważ częstokroć trzyma stronę krajowców przeciw własnym rodakom, i broni japońskich regulaminów monetarnych i wkslowych, które opierają się na dawnym systemie.

Wiadomości handlowe.

Według doniesień handlowych podajemy średnie ceny zboża i innych artykułów, jakie były od 1. do 16. września b. r. na targach w Pilźnie, Zaleszczykach, Husiatynie, Kopyczyńcach, Mielnicy i Budzanowie.

	Miejsce targu					
	Pilzno	Zaleszczyki	Husiatyna	Kopyczyńce	Mielnica	Budzanów
	zr. cen.	zr. cen.	zr. cen.	zr. cen.	zr. cen.	zr. cen.
waluty austriackiej						
Mec pszenicy . . .	5 . . .	3 40	3 . . .	3 41	3 20	2 25
„ zyta . . .	3 25	2 40	2 70	2 73	2 30	3 . .
„ jęczmienia . .	2 10	1 50	1 80	1 60	2 . .	1 50
„ owsa . . .	1 . . .	90	1 50	1 20	1 20	1 . .
„ hreczki . . .	2 . . .	35	2 20	2 50	2 . .	2 . .
„ kukurudzy . .	2 . . .	2 . .	2 20	2 50	2 . .	2 50
„ kartofli . . .	50 . .	1 . .	70 . .	50 . .	70 . .	2 . .
Cetnar siana . . .	1 . . .	2 60	90 . .	80 . .	1
„ wełny
„ nasienia konicza	50
Sąg drzewa twardego	6 . . .	8 13	18 . .	8 . . .	11 . .	11 . .
„ „ miękkiego	4	7 . . .	8
Funt mięsa wołowego	13 . .	8 . . .	11 . .	10 . .	12 . .	12 . .
Mas okowity	45	52 . .	42 . .	42 . .

Doniesienia z ostatniej poczty.

Tryest, 7. października. Angielski paropływ „Marathon“ odjechał wczoraj z bronią złożonywszy przepisana karę pieniężną w urzędzie portowym.

Tryest, 8. października. Na wczorajszym posiedzeniu rady miejskiej interpelował Costantini względem szkoły marynarskiej i wpływu gminy na nią. Podesta odpowiedział, że potrzeba się naradzać nad tem, jak wpływ ten uzyskać; zresztą jest nadzieja, że język włoski pozostanie naukowym.

Londyn, 7. października. Dzisiejsza *Morning Post* pisze: Król pruski zapewne odwzajemnił tylko wizytę w Baden-Baden. Król dobrze robi starając się polepszyć stosunki między Francją i Prusami. Wprawdzie istnieją kwestye tak względem północy jak i względem zachodu Europy, ale ich rozwiązanie wymagałoby spótdziałania innych jeszcze mocarstw prócz Francyi i Prus, i wątpimy, by Król i Cesarz mieli zamiar przyspieszyć ich rozwiązanie wizytą w Compiègne.

Raguza, 8. paźdz. Dnia 3. b. m. uderzyło do 500 powstańców i Czarnogórców pod Dugą na 6 batalionów regularnego wojska tureckiego, wracających z Niksiczu. Walka trwała 4 godziny, poczem Turcy straciwszy 80 poległych i 20 ranionych musieli uciekać.

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 9 października.

Hotel rosyjski: PP. Hr. Dzeduszycki Kaz., z Niestuchowa. — Czermiński Jul., z Glińska. — Dobrowolski-Buchenthal Mik. i Dobrowolski-Buchenthal Konstanty, z Dobronentz. — Zelski Art., z Podola. — Obertyński Leopold, z Stronibab. — Hr. Komorowski Adam, z Konotop.

Zajazd Kuhna: Laskowski Max., z Horodki. — Zientarski Ign., z Balina.

Hotel krakowski: Croisse Lud., z Koszelowa. — Artynowicz Jan, c. k. notaryusz, z Komarna. — Majewski Wład., doktor praw, z Podhajczyk.

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 9 października.

PP. Hr. Rzewuski Leon, do Krakowa. — Łodyński Hieron., do Milatyna. — Szeliński Kaz., do Chodaczkowa. — Hr. Borkowski Miecz., do Mielnicy. — Lukaszewicz Kaj., do Chomiraza.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 8. października 1861.

Pora	Barometr w mierze parys. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Stan powietrza wilgotnego	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery
7. god. zrana	329.14	+ 5.8	92.8	połud.-wsch.	mgła
2. god. po poł.	329.28	+ 11.2	56.4	zachodni	pochmurno
10. god. wiecz.	329.65	+ 6.1	80.7	połud.-zach.	pogoda

Przegląd

spostrzeżeń meteorologicznych we Lwowie w miesiącu wrześniu 1861.

Średni stan barometru był 325^{''}923 miary paryskiej przy temperaturze 0.

Najwyższy 329^{''}57 dnia 14. zrana.

Najniższy 323^{''}58 dnia 12. zrana.

Średnia temperatura powietrza była + 11.28 R., o 0.34 wyższa niż przecięcie 20letnie.

Najwyższa + 19.7 dnia 27. w południe.

Najniższa + 3.5 dnia 22. zrana.

Średnia wilgoć powietrza wynosiła 76.37 pr. C.

Największa 92.6 dnia 30. wieczorem.

Najmniejsza 49.9 dnia 15. w południe.

Całkiem pogodnych dni było 3, mało pochmurnych 1, bardzo pochmurnych 24, całkiem posepnych 2; mgły nie było wcale —, burza była w 1 dniu.

Deszcz padał w 17 dniach, cała wysokość jego wody wynosiła 18^{''}64.

Wiatr dzielił się w następujący sposób: Pn. 11, Pn.-Z. 7, Z. 40, Pd.-Z. 21, Pd. 6, Pd.-W. —, W. 2, Pn.-W. 3; siła jego była w ogóle mierna.

Z codziennych spostrzeżeń zmian przeciętnych na rozmaitych instrumentach astronomicznych przedstawia się następujący przegląd: Codzienny średni stan barometru spadł z 326^{''}777 dnia 2go, na 324^{''}310 dnia 5go, podnosił się z małymi zmianami do 329^{''}103

dnia 14go, spadał podobnie do 25go na 323^{''}933, a 29go podniósł się dość szybko na 328^{''}760. Codzienna średnia temperatura podniosła się z + 9°.20 dnia 1go na + 14°.93 dnia 4go, spadała z wolna do + 7°.17 dnia 21go, doszła 26go i 27go do + 14°.97, a 30go spadła nagle na + 6°.30. Codzienny średni nacisk pary chwiał się między 3^{''}14 dnia 1go i 5^{''}38 dnia 27go, ale 30go spadł na 3^{''}02. Codzienna średnia wilgoć powietrza podniosła się z 70.73 pr. C. dnia 1go na 83.67 dnia 5go, zmniejszyła się do 15go na 63.67, doszła 20go do 87.67, spadła do 24go na 67.30, a dnia 30go wzniosła się znowu do 86.73. Stały po największej części wiatr zachodni zmienił się dopiero w ostatnich 10 dniach w Pd.-Z., i utrzymał się niezmiennie w tym kierunku. Dzień 4go przyniósł 3 burzy z zachodniej i półn.-zachodniej strony, z których jedna przypadła zrana, a dwie drugie wieczorem. Największa ilość deszczu, który spadł w 24 godzinach, wynosiło 4^{''}62 dnia 21go. Średni stan ozonometru chwiał się między 9.83 dnia 1go, a 7.50 dnia 27go. Średnia elektryczność powietrza podniosła się z 2.5 dnia 4go na 5.7 dnia 10go, i spadła dopiero 30go na 2.0, również i elektryczność ziemi była przez cały miesiąc dość wysoka. Dr. R.

T E A T R.

Dzisiaj opera niemiecka: „Othello.“

Dnia 9. października 1861 r. wyciągnięto w c. k. urzędzie loteryjnym lwowskim następujące pięć liczb:

48. 11. 5. 77. 13.

Przyszłe ciągnięcia nastąpią dnia 19. i 30. października 1861 r.

Kurs lwowski.

Dnia 9. października.

	gotówka		towarem	
	zł.	c.	zł.	c.
Dukat holenderski	6	52	6	59
Dukat cesarski	6	55	6	62
Półimperyal zł. rosyjski	11	25	11	43
Rubel srebrny rosyjski	2	16	2	19
Talar pruski	2	5	2	8
Polski kurant i pięciozłotówka	—	—	—	—
Galicj. listy zastawne w. a. za 100 zł.	78	75	79	52
„ „ „ m. k. za 100 zł.	82	75	82	52
Akcyje gal. kol. żelaz Karola Ludwika	167	25	168	88
Galicjjskie obligacje indemnizacyjne	65	75	66	50
5% Pożyczka narodowa	80	—	81	—

Telegrafowany kurs wiedeński papierów i weksli.

Dnia 9. października.

Z pożyczki narod. po 5% za 100 złr. 80.45. Metaliki po 5% za 100 zł. 67 10; po 4¹/₂% za 100 zł. —; po 4% za 100 zł. —. Obligacje indemnizacyjne: Niższej Austrii po 5% za 100 zł. —; Węgier —; Galicyi —; Bukowiny —; Akcyje Banku narodowego sztuka 751 —; Instytutu kredytowego dla handlu i przemysłu 182. —; niższo-austr. towarzystwa eskontowego —.

Listy zastawne. Galic. instyt. kred. po 4% za 100 zł. —.

Wekslowy. Za 100 zł. południowo-niemieckiej waluty —.

Lipsk za 100 talarów —. Londyn za 10 funtów szterl. 139 40. Medyolan za 100 zł. waluty austriack. —. Paryż za 100 fr. —.

Kurs złota. Dukaty ces. mennicze 6.65, dukaty ces. pełnej wagi —. korony —, półkorony —. Srebro 138 25.

KRONIKA.

(Wiek koron europejskich.) Gdy Elektor Fryderyk III. z Brandenburga dnia 18. stycznia 1701 koronował się Królem pruskim, była to najmłodsza z koron Europy, dziesiąta z kolei co do wieku, nie licząc w to rzymsko-niemieckiej korony cesarskiej, którą Karol Wielki założył w roku 800.

Najstarszą z istniejących wtedy (w r. 1701) chrześcijańskich koron królewskich była korona angielska, którą założył w roku 827 Egbert przez połączenie państw angielsko-saskich; po tej następowały na mocy traktatu zawartego między wnukami Karola Wielkiego w roku 843 w Verdun; 2) korona niemiecka, a 3) francuska, jeżeli korony francuskiej nie zechcemy wyprowadzać jeszcze z czasów Merowingów, gdyż w takim razie byłaby naturalnie najstarszą ze wszystkich.

Korona lombardzka z roku 562 i burgundzko-arelańska z roku 888 nie mogą tu być zaliczane jako tytularne tylko, jak również i nieudzielna korona norwęgiska z r. 1033, narażona na liczne zmiany, i dopiero w zeszłym wieku odnowiona korona sycylijska z roku 1130, i czeska korona z roku 1139, a tem mniej jeszcze korony in partibus cypryjska i jerozolimiska.

Pamiętny rok 1000 po Chrystusie przyniósł trzy nowe korony, mianowicie: 4) hiszpańska za połączeniem częściowych królestw Kastylii, Aragonii i Nawary; 5) polską, a 6) węgierską. Do tych przyłączyła się wrótce jeszcze 7) duńska korona (1015), 8) szwedzka, 9) portugalska (1139), i odtąd zamknęła się na długo liczba planet krążących około korony cesarskiej.

Dopiero w sześć wieków później rozpoczęła się nowa era utworzeniem 10) korony pruskiej; szybko kolejną po sobie następowały 11) korona sardyńska, której dynastia Hohenzollerów wzniosła się jak o trzy wieki

przedtem do godności książęcej, tak teraz do godności królewskiej (1720): 12) rosyjska (1721) i 13) korona Obojga Sycylii (1739), na którą przypadła złowroga liczba 18.

Ale również jak wzniesienie się Prus utworzyło wiek 18sty, tak upadek świętego państwa rzymskiego Niemczy rozpoczął wiek 19sty, i z gruzów jego powstało pięć nowych koron: 14) austriacka (1804), 15) bawarska, która wprawdzie w teraźniejszym odnowieniu swoim jest pochodzenia napoleońskiego, ale sankcyonowana przeszło tysiącletnią historią poprzednią; 16) wirtemburska (1805), 17) saska (1806) i 18) hanowerska (1814). Do tych przyłączają się nakoniec jako najnowsze utwory: 19) korona holenderska (1815), 20) belgijska (1831) i 21) grecka (1832).

Z owych dziewięciu starych koron królewskich, do których przyłączyła się w roku 1701 pruska jako 10ta, zaginęły odtąd trzy: niemiecka, polska i węgierska, tak, że pruska jest teraz siódmą z najstarszych koron europejskich.

Jeszcze dziwniejszemu losowi uległy dynastye, które nosiły owych sześć koron pozostałych z czasów przedpruskich. W krótkim przeciągu zaledwie półtora wieku znikły wszystkie prócz jednej, a mianowicie zmieniła się tymczasem dynastya w Anglii dwukrotnie, we Francyi i Szwecyi trzy razy, a w Hiszpanii i Portugalii po raz, tak, że młodociana dynastya Hohenzollerów jest teraz po gasnącej już dynastyi duńskiej najstarszą reprezentantką godności królewskiej w Europie.

(Ludność Portugalii.) Według najnowszego obliczenia wynosi ludność Portugalii i jej kolonii 3,923,410 dusz.